

GRAVGAARD*)

ET UDSKIBNINGSSTED FOR THYHOLM.

Af J. SLOTH ODGAARD, Ullerupgaard.

I DET 18. AARHUNDIREDE var Styvelbæk iflg. Pontoppidans Danske Atlas Thyholms bedste og almindeligste Losse- og Ladeplads, men efter Aggertangens Gennembrud 1825 blev dens Betydning mindre og mindre, og fra 1832 kan man regne, at Gravgaard, der ligger paa Thyholms Nordside ved Skibsted Fjord, navnlig blev Midtpunktet for Egnens Ind- og Udførsel, idet Udslibning og Indladning af Tømmer, Mursten, Korn, Kartofler osv. fandt Sted her, ligesom Ejeren af Gravgaard havde et Slags Monopol paa at besøge Losning og Ladning i smaa, fladbundede Kaage, som man endnu kan se det foregaa ved Visbyaa.

Fra 1832 til 1882 var der ved Gravgaard en stedse voksende Trafik, der især tiltog efter den fransk-tyske Krig. Her udslibedes saaledes Præstetienden fra Lyngs og Hvidbjerg Sogne, et Arbejde der varede to Dage. Omkring 1856-57 blev der bygget et stort Pakhus ved Udslibningsstedet; det tilhørte et Konsortium bestaaende af Gaardmændene Niels Odgaard, "Smerupgaard", Anders Odgaard, "Østergaard" i Hvidbjerg, samt Niels Smed, "Engbjerggaard" i Semb, senere "Helligsøgaard".

Naar Præstetienden blev modtaget, havde Husejer Gregers Jensen, Smerup, og senere Kromændene Chr. Møller og P. Rokkjær Marketenderi i Pakhuset, og der kunde tidt være et værre Leben i disse 2 Døgn; man handlede, spillede og drak Lidkøb.

Senere købte Købmand Lars Kr. Olesen, Lyngs, Anders Odgaards og Niels Smeds Parter i Pakhuset, der endelig blev nedrevet op mod Aarhundredskiftet.

At Skibsfarten i mange Aar blomstrede stærkt ved "Gravgaard", skyldtes ikke mindst Niels Odgaard, Smerupgaard.

Om Efteraaret købte han Bøndernes Korn, lagrede det til Foraaret og byttede det bort med Tømmer fra Norge. Han fik Mursten fra Bracht paa Hostrup Teglværk og gav Heste, Kreaturer, Havre og Ærter for dem. Atter byttede han Stenene bort med Bønderne og fik Heste, Kreaturer eller Korn for dem igen. Dette bidrog til en livlig Skibsfart paa Gravgaard. Ligeledes fik han Drænrør fra Hostrup Teglværk, og de fleste Drænrør, der er nedlagt i Hvidbjerg-Lyngs Sogne, blev lossede ved "Gravgaard". Fra Smith, Lemvig, fik han gule Sten ind; Købmand Bach, Vestervig, lossede ogsaa Tømmer her, han var den eneste, der fik svensk Tømmer.

3 Gange om Aaret kom der Skib ind til Købmændene Berthel Willadsen i Hvidbjerg og Lars Chr. Olesen i Lyngs fra København. Det var Skipper Poulsen paa Fartøjet "Cort" med Kolonialvarer som: Svedsker, Sukker i Td., Figner, Gryn, Kaffe, Eddike, 4 a 5 Fade Brændevin,

*) Om Gaardens Historie vil der blive fortalt i en senere Aarbog. Den 75-aarige Gdr. Chr. Odgaard til Gravgaard, der fra han var 15 Aar til Skibsfarten paa Gravgaard hørte op var med til at lade og losse Fartøjerne, der anløb Stedet, har fortalt de fleste Træk, som her er omtalt. De er nedskrevne af hans Søn Magnus Odgaard, som velvilligt har stillet dem til Raadighed for Forfatteren.

Tjære m. m. Skibet havde ogsaa Varer med fra Aalborg og enkelte andre Limfjordsbyer.

Hvert Aar blev der lastet Kartofler til Spritfabriken i Aalborg, og hver Sommer blev der udslibet mange Tusinde Tørv.

Den 18. Marts 1883 indkom den største Sejler til Gravgaard. Det var en tomastet Kuf fra Bremen med Kul. Besætningen var tysk, Skipperen var 56 og hans Kone 28 Aar. Ingen havde troet, at Tyskeren selv kunde lodse Skibet ind over de vanskelige Grunde i Skibsted Fjord. Man havde allerede forud diskuteret Lodspenge, da Skibet af "Sagkyndige" var dømt til at skulle gaa paa Grund, men Skipperen var selv Mand for at lodse Skibet ind, og det skabte han sig uhyre Respekt ved.

Gdr. Lars Odgaard, Gravgaard, og hans Svoger, Anders Fomsgaard¹), forestod Ind- og Udslibningen og brugte først Baade, som Lars Odgaard og Brødre havde anvendt til Pulsvod-Fiskeri, da de boede i Odgaard; senere fik de bygget større Baade dertil; de blev bygget af Niels Arø Møller Mikkelsen, kaldet Hedemanden.

Priserne for Ind- og Udslibningen var:

Korn: 4 Øre pr. Td., oprindeligt 2 Skilling.

Kartofler: 5 Øre, pr. Td., oprindeligt 2½ Skilling.

Kul: 10 Øre pr. Td., oprindeligt 4 Skilling.

Mursten: 75 Øre pr. 1000 St., oprindeligt 2 Mark.

1 Fad Brændevin: 75 Øre, oprindeligt 2 Mark.

Med Hestekøretøjer kørte man ud i Vandet med Varene, saa Hestene gik i Vand til Maven. Varene ladedes saa i Kaagen, der ikke kunde sejle helt ind til Land.

Af Skippere, der kom ind til "Gravgaard", kan nævnes: Kr. Pejter og J. Støvring, der sejlede til Aalborg efter Lægter, Træ, Kolonialvarer og Isenkram til Berthel Willadsen og Lars Olesen.

Chr. Drejer sejlede Korn for Trab Bach, Nykøbing M., Jens Madsen og Jens Lund, Struer, sejlede for Konsul Schou og T. W. Jensen, Struer.

Søgaard, Løgstør, hentede Korn og Kartofler. N. Chr. Pedersen, Thisted, hentede Kartofler.

Anders Baun, Doverodde, sejlede i Tresserne med forskellige Varer i en lille Baad.

Foldager sejlede med en af de saakaldte "Hostrup-Galeaser", der var fladbundet og lastede 18,000 Sten eller 75,000 Tørv.

Jens Madsen, Jegindø, sejlede ogsaa til Gravgaard, men hans Baad lastede kun 20,000 Tørv.

De norske Baade kaldte man Slupper; de havde 3 Mands Besætning.

Af norske Skippere kan nævnes: Gitmark og Ole Olesen, Lillesand, Brødrene Salvesen, Arendal, Svenningsen, vist fra Kristianssand, P. Bertelsen og Ariansen fra Mandal.

¹ Senere Lars Odgaards Søn Chr. Odgaard.

Men blandt de norske Skippere var der ingen, man senere mindedes som Lods Tobias Ariansen. Han var født ved Mandal i Aaret 1822. Som 25-aarig blev han ansat som kongelig Lods og var Lods om Vinteren og sejlede paa Danmark om Sommeren. I 30 Aars Alderen blev han kristelig vakt, og han indviede fra da af sit Liv til Gud. Dette skete engang, han laa i Thisted Havn, og hvor han senere kom hen i Danmark, var han nu Missionær.

Paa Stranden ved Gravgaard holdt han det første Friluftsmøde, man mindes, der er holdt paa Thyholm. Det var omkring 1870. Han holdt flere Møder, naar han kom hened, og Folk flokkedes for at høre ham vidne om sin Gud og Frelser paa sit djærve, norske Maal, og i øvrigt alle Vegne, hvor han kom, vidnede han om sin Tro ved offentlige Møder og blandt private.

Engang kom han ind paa Smerupgaard, hvor der sad nogle Handelsmænd, bl.a. Bracht, Hostrup Teglværk, der var Fritænker, men som senere vist blev en Kristen. Ariansen vidnede nu for dem og citerede Luthers Forklaring til den tredie Trosartikel.

Han missionerede ogsaa i Lemvig, naar han kom der paa Forretningsrejse med sin Slup.

Ariansen blev omtrent 90 Aar gammel og døde først 1912. Sin Sejlads paa Danmark afsluttede han 1899.

Sejladsen paa Gravgaard er nu en "saga blott"; thi da Thybanen kom, overtog den Trafikken, Sejladsen gik agter ud, og Skibene blev borte. Vi kom ind i Jernbanernes og Bilernes Tidsalder, og Udskebningsstedet ved Gravgaard maatte dele Skæbne med Styvelbæk.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1937, side 303-307)